

Sommerpensionatet Skaregaard

af Birthe Christensen

Sommerpensionatet Skaregaard var et sted, hvor jeg godt kunne li' at komme. Nabogården til Skaregaard var mit barndomshjem og senere også hjem for min egen familie. Der skete altid mange ting på Skaregaard, fordi Marie på Skaregaard var 'kvinde' for mange gode ideer, og hun var god til at få dem ført dem ud i livet. Hun levede efter mottoet, at hvis der opstår et problem, er det ikke et problem, men en opgave, der skal løses.

I sin ungdom var Marie på husholdnings-skole på Ankerhus Husholdnings Seminarium i Sorø i 1909. Hun var på skole i et år, hvilket var udsædvanligt for en ung pige på den tid. Marie var således godt rustet til at starte et pensionat. Tiderne var ikke de nemmeste for to unge mennesker. Første halvdel af 1900 tallet var noget barsk. Først 1. verdenskrig, 1914 – 1918, og senere kom 1930'ernes landbrugs-krise, hvilket gjorde, at det ikke altid var en dans på roser. Det var hårdt for både bønder og håndværkere.

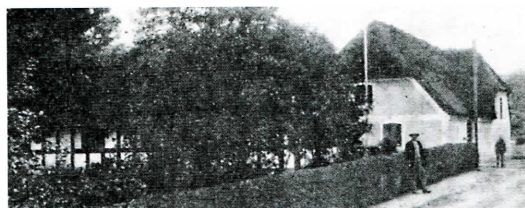
Ferielov

1938 i april vedtog folketinget ferieloven, der gav alle ret til at holde 2 ugers ferie. Før det tidspunkt var det utænkeligt for menigmand, idet det kun var højtstående embedsmænd og medlemmer af overklassen, der holdt ferie. Det vil sige, at det kun er 75 år siden, at det blev indført ved lov, at man havde ret til at holde ferie. Statsminister Thorvald Stauning var faktisk så bekymret for befolkningen, at der blev ansat konsulenter til at instruere folk i at pakke rygsæk og lære at bruge ferien til fornuftige ting. Denne lovgivning var en god lov for mange landboer, da konsulenterne opfordrede bybefolkningen til at møde landbefolkningen.

Skaregaard

Marie og hendes mand Anders Skare overtog hans barndomshjem, Skaregaard i Skovballe, i 1914. De var blevet gift i 1910.

Gårdens nuværende adresse er Skaregårdsvej 8. Da de overtog den, var hele gården bygget i bindingsværk, men de byggede i 1925 et nyt stort stuehus med kvist og 3 værelser på 1. salen. I stueetagen: stort køkken med spisekammer og folkestue, stor spisestue, dagligstue, pæn stue med karnap og et værelse. En stor kælder med et stort hovedrum, hvor der var brændekomfur og muret gruekedel, samt 5 andre rum. Et til saltkar, et til mælkestue, et til viktualier og et større rum, hvor der stod to store rugemaskiner. Om sommeren blev rummet brugt til folkestue. Det sidste rum var en fordelergang til de øvrige rum i kælderen, og der fandtes trappeopgang til det egentlige køkken i stueetagen. I rummet havde Marie sit skrivebord. Det var et stuehus med store linjer, med plads til et stort folkehold, som fik stor betydning for ideen med det senere pensionat.

Skaregaard ca. 1914. Hovedbygningen blev opført år 1725, staldbygningerne år 1890. Alle bygninger var tækket med strå. (Foto: "Danske Gaarde")

*Skaregaards smukke stuehus, opført 1925.
(Foto: Lokalarkivet, A.R.)*

*Skaregaards stuehus set fra havensiden.
(Foto: Lokalarkivet, A.R.)*

I 1930'erne begyndte landbrugskrisen at sende sine mørke skyer op. "Hvad gør man så," tror jeg, Marie har tænkt. "Hvad er jeg god til, og hvad har jeg?" Jeg er god til at lave mad, jeg har råvarerne, jeg har plads i det store hus, jeg bor nær skov og strand - det må blive badegæster!" Marie startede projektet i 1931 og fortsatte helt frem til 1979. Der var sommergæster i 1978. I 1943 dør Anders Skare. Marie og Anders havde to sønner. Den ene søn, Kristen, var ikke rask og kunne ikke deltage i arbejdet. Men sønnen Hans gik ind og overtog landbruget. Han fik desværre på et senere tidspunkt sclerose. I 1949 blev Hans gift med Inge, som var startet som pige hos Marie.

Sådan som jeg husker Skovballe fra min barndom, var der mange flere mennesker om sommeren end om vinteren. Hvor mange gæster Marie havde til at begynde med, ved jeg ikke. Men efter krigen og op i slutningen af 1960'erne, var der omkring 70 gæster i højsæsonen. Skovballe kro havde nemlig også mange krogæster, og der blev holdt mange fester. Jo, der skete noget i Skovballe!

Pensionat

Når sæsonen startede, blev der travlhed på Skaregård. Der blev søgt efter en kokkepige,

som blev ansat fra 1. maj til 1. november. Hun skulle hjælpe til med at få Skaregården omdannet til somerpensionat og derudover fungere som kokkepige. Hele kælderen blev kalket, for alle ved jo, at kalk er et godt gammelt desinfektionsmiddel, bl.a. det store hovedrum i kælderen, der blev køkken i sommerhalvåret. I stueetagen blev klaveret flyttet fra dagligstuen til den pæne stue, "karnappen". Det blev flyttet tilbage om efteråret igen, da det ikke kunne tåle at stå i den pæne stue, hvor der normalt ikke blev fyret om vinteren.

Marie og Anders Skare med deres to sønner. Det vides ikke, hvem drengen og damen, der står bag Marie, er. (Privatfoto)

Under et af min barndoms mange besøg på Skaregaard blev jeg fotograferet foran karnappen. (Privatfoto)

var mest praktisk. Her var der ca. plads til 5-6 lange borde med tilhørende klapstole. Dette telt hed "Pavillon". Af praktiske grunde var der voksdug på bordene, hvor der derimod var stofdug på det store lange bord i spisestuen.

Der kunne være ca. 25 overnattende gæster på Skaregården, men Marie lavede aftaler om leje af flere gæsteværelser med naboer i Skovballe, Søby, Gesinge, Melby, ja sågar i Bjerreby. I efterkrigstiden ville folk gerne tjene en ekstra skilling, og man havde ofte et værelse, som man ikke selv brugte. Marie sørgede for cykler til gæsterne, som jo *var* vant til at cykle. Det tog de åbenbart som en oplevelse. Lige efter krigen var folk ikke så krævende.

Dagligstuen skulle bruges som værelse til badegæster. Der blev malet og tapetseret, hvis der trængte til det og gulvene ferniseret. Husets faste beboerne flyttede fra deres respektive soverum. Inge og Hans med deres børn, Bodil og Anders flyttede til "Sommerhuset", som oprindeligt var bygget til hønsehus, men det var et murstenshus og rigtig godt, da det lå dejlig afsides i haven. Marie flyttede op i spisekammeret. Senere blev også "Sommerhuset" udlejet til et ægtepar med to børn, som havde været på pension gentagne gange. Værelserne på loftet samt de 4 værelser i en sidebygning nær garagen, "Annekset", blev ligeledes gjort klar til badegæster. Der var sengetøj, en stol, en servante med kande med rent vand og vaskefad, samt en emaljeret spand med låg til urent vand. Senere blev der lagt centralvarme ind og sat håndvaske op. En stor lettelse for det daglige arbejde, da det var tungt at slæbe rent vand til værelserne og bære urent vand ud igen.

Marie købte et trætelt, et af dem man brugte til fester, det var jo sommer. Træteltet blev placeret parallelt med gavlen af stuehuset tæt på kældernedgangen og bagindgangen, da det

Hvor skal jeg bo i Sommer? 1936

Illustreret Fortegnelse over Badehoteller, Sommerpensionater og Kursteder i Danmark, Sverige og Norge med Pensionspriser samt Angivelse af Seværdigheder og Udflugter. En ypperlig Bog for Automobilister

28. AARGANG

GYLDENDAL

Der blev annonceret i Gyldendals katalog med oversigt over ferieopholdssteder.

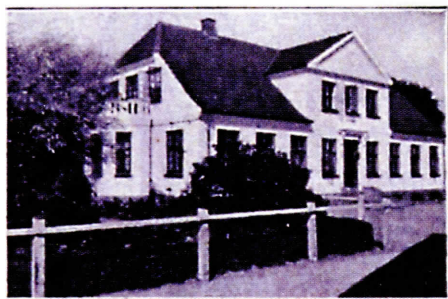
Samtidig med hovedrengøringen, annoncerede Marie efter badegæster i de store københavnske aviser. Annoncens ordlyd var, så vidt jeg husker i stil med: *"Sommerpensionat på Tåsinge beliggende i meget smukke omgivelser nær skov og strand, med direkte busforbindelser fra Svendborg, eget badehus ved stranden"*. Der skulle også annonceres efter flere piger, ca. 3 piger ud over kokkepigen, men her kom annoncen i Jyllandsposten, Fyns Tidende og Svendborg Avis. Omegnens piger fik også tilbudt job, og jeg selv havde også sommerferiejob på Skaregård. Det var et godt supplement til en skolepige, som gerne ville tjene penge. Hanne Lauritzen har fortalt, at hun som 15-16 årig hjalp sin mor og far i campingpladsens kiosk, og en dag kom Marie og spurgte, om ikke Hanne kunne hjælpe i 14 dage, da der netop var en pige, som var rejst. Det kunne Hanne godt, og hun var hos Marie i de aftalte 14 dage. En tid efter spurgte Hannes mor, Edith, hvordan det var gået? *"Jo,"* sagde Marie: *"Hvis jeg havde haft hende i et længere stykke tid, skulle der såmænd nok ha' vært' blev' nou' ud af hende."* Marie var kendt for en god og hurtig bemærkning.

Dagligdagen på pensionatet

Dagen startede kl. 6 med at forberede morgenmaden. Marie var på sin kommandopost, som før nævnt ved sit skrivebord bag trappen i kælderens, strategisk ubemærket, men herfra kunne hun følge med i, hvad der foregik.

Morgenmaden blev overstået, derefter var det værelsernes tur. Sengene blev redt, nyt vand i servantekanderne, det urene, til tider ikke særlig spændende vand, båret ud og værelserne gjort rent. Igen dække bord til den varme middagsmad kl. 12, servering af maden, herefter oprydning, opvask og have kaffe klar til kl. 14. Derefter var der en pause til kl. 16.30, og så skulle aftensmad gøres klar til kl. 18. Der var en eller to piger til at servere aftenkaffe kl. 20. Dagen sluttede ved 21 tiden. Men er man ung, og det er sommer, kan man overkomme meget, og der var altid liv og glade dage ved Skaregård eller ved Kroen. Skovballe blev et samlingssted. Skaregårds ansatte piger trak naboernes karle og sønner til Skovballe om aftenen. 6-7 af pigerne blev i tidens løb gift med karle eller sønner fra nabolaget, der iblandt Maries egen søn Hans, som blev gift med Inge.

I 1930, 40, og 50'erne var det ok at bruge egne produkter, og det havde Marie stor glæde af. Der blev slagtet en ko, flere svin, høns og kyllinger. Marie købte fisk ved Niels og Harry Clausen (far og søn i Skovballe), gæsterne fik stegt ål som lun ret mandag aften. Stegte rødspætter eller ålekvabber onsdag middag. Gæsterne undrede sig over at benene var grønne. De havde aldrig set grønne ben i ål før. Man kendte ikke ålekvabber! De fik rejser hver uge, men dem måtte de pille selv, der var ikke kapacitet til, at rejerne kunne serveres pillede. De fleste grøntsager dyrkede Marie

Skaregaard, Skovballe, Taasinge

Skaregaard, Skovballe, Taasinge. Fru M. Skare. Telf.: Landet 87. Gæster modtages fra 1. Juni til 15. Septbr. paa en af Øens smukkeste Bøndergaarde, ny og moderne — elektr. Lys. — 3 Min. til Skov, 10 Min. til Stranden. Badehus, stor Have, store lyse Værelser. 1. Kl. Forplejning. Pris 4—5 Kr. (Ingen Drikkepenge). — Prospekt sendes.

Annonce for Skaregaard i kataloget i 1936.

selv. Der blev serveret jordbær hver uge i jordbær sæsonen. De blev leveret af Frida Skov, senere af Ingrid og Børge Hansen. De havde en jerseybesætning på Skaregaard, som leverede god fed mælk. Deraf kunne der skummes meget fløde, og mælken kunne drøjes på anden måde. Der blev serveret hjemmebag til aftenkaffen hver dag. Det var, det man i dag vil kalde rigtig god "mormormad". En dag kom en gæst ned til Marie på "kommandoposten" og klagede over, at kærnemælkssuppen var sveden. Marie svarede: "Ja, sådan ka' vi nu godt li' den!" Så var det uddebatteret.

Køkkenet i kælderen var hjertet i hele pensionatet. Her blev al maden fremstillet. Der var en muret gruekedel ved siden af et stort brændekomfur. På modsatte side stod der et par træborde. Her blev maden anrettet. For enden af disse borde var der en vask med en kold

Marie Skare.

Forplejningen var i orden, når Marie Skare tog gæsterne med på skovtur. (Privatfoto)

vandhane. Alle de kartofler, som blev spist på Skaregård, havde Marie pillet, for som hun sagde: "Gæsterne skal ikke ha' skrællede kartofler, det er kun jyder, der får det." Hun sad på en stol og pillede hver dag ca.300 kartofler i højsæsonen. Jeg tror, at Marie nød at sidde stille og rolig og tænke over, hvad der skulle foregå og nyde aktiviteterne omkring sig. Vandet til opvasken i kælderen og køkkenet ovenpå blev kogt i gruekedlen. Gruekedlens låg var godt til at holde maden varm på, til den skulle serveres. Var vi færdige før kl. 12, stod eller sad vi og ventede, for maden blev ikke serveret før kl. 12. Så sagde Marie ofte: "Nu ka' I be' te' de gule avkatte!" Vi tænkte, hvad mente hun med det, men måske var det for lige at få os til at trække vejret, inden den hektiske servering startede.

Jeg tror, at hvis Marie havde levet i dag, havde hun garanteret arbejdet med forretning af en eller anden art og sikkert som leder. Hun var en menneskekender. Hun stod på trappen og tog imod gæsterne med sit vendbare

forklæde, hvorunder hun havde en lyseblå ”peber og salt” bomuldskjole, således at hun altid kunne være ren og pæn. Marie tog ret hurtigt bestik af, hvad det var for mennesker, hun havde for sig. Hendes gæster fik for det meste den rigtige placering på Skaregaarden. Om de skulle spise i spisestuen eller i paviljonen (teltet), om de skulle indlogeres på Skaregaarden, eller de skulle bo ude i ”byen”. Hvis det gik galt, var det Maries valgsprog: *”Det ka’ fan’ hansme’ et’not’ nou” - ”ja så må de rejse.”* En middag kom en af pigerne farende hen til Marie.: *”Marie, Marie, der er ikke mere kyllingesteg, og dem i spisestuen ønsker mere.”* Marie gik rolig derop, vendte forklædet, gik ind og meddelte: *”Der må være nogen, der har taget for meget hen (øst for meget op) efter vor beregning.”* Marie fik altid det sidste ord.

Marie var klar over, at der skulle mere til end bare mad og overnatning. I begyndelsen hun havde gæster, tog hun på skovtur med gæsterne, hvilket fremgår af billedet. Først i 1950’erne var gæsterne på bustur på Syd-fyn, med Marie som guide. Jeg var heldig at komme med på sådan en tur, da jeg var ca. 12 år. Hun hyrede Harry Stenner til at køre, og vi var bl.a. på Egeskov Slot. Det var, før haven blev åbnet, men vi kunne gå udenfor og se ind i haven og skimte slottet i det fjerne. Det har

jo ændret sig siden. Vi var også rundt i Svendborg og nærmeste omegn.

Ca. hver 14. dag i højsæsonen holdt Marie badegæstebal på Skovballe Kro. Gæsterne begyndte med kaffe, så kom Maries bror, Anders Klausman, og hans datter, Else Klausman, de spillede på violin og klaver. Det trak også lokale gæster til, der ikke havde adgang, men Marie lukkede det ene øje. Der var god stemning, og de fik kaffen, men drikkevarer måtte gæsterne selv købe.

Marie blev efterhånden overhalet af udviklingen, velstanden var voksende blandt befolkningen. Selv om der blev lagt centralvarme ind, og værelserne fik håndvaske, blev kravene større. Folk havde nu badeværelser derhjemme, mange fik bil osv. Myndighedernes krav til forholdene var også voksende.

Da Marie var kommet op i årene og havde fået konstateret kræft, sønnen Hans var syg, og opgaven efterhånden var blevet for stor for svigerdatteren, Inge, besluttede de i 1979 at lukke pensionatet.

Det sidste ord

Jeg var på besøg på Skaregaard. Inge var ved at lave kaffe i køkkenet, og Marie og jeg sad i dagligstuen. Pludselig spurgte Marie: *”Birthé, vil du sørge for, at jeg er død, når jeg dør?”* Men

*Marie Skare og svigerdatteren Inge med deres hund, fotograferet i 1974.
(Privatfoto)*

Marie,” svarede jeg, ”Jeg er ikke hjemmesygeplejerske mere, jeg har ikke noget med det at gøre.” (Den gang var det almindeligt, at hjemmesygeplejersken gjorde den døde i stand). Marie havde læst om personer, som var skindøde og var blevet lagt i kiste og begravet, hvor man senere har kunnet se kradsmærker indvendigt på kistelåget. Det er selvfølgelig tilbage i historien, men Marie var bange for det.

I februar måned 1979 fik vi en meget voldsom snestorm. Alle veje var lukkede, der var ufremkommeligt til Skovballe. Inge ringede hen på eftermiddagen, og bad mig komme om, for Marie havde det ikke så godt. Jeg gik derom. Det var næsten umuligt at komme frem. ”Marie skal vi tilkalde Falck og en læge,” spurgte jeg. Marie var ved bevidsthed, svaret var nej. Kl. 2 om natten ringede Inge igen: ”Marie er vist død.” Jeg lovede at komme. På det tidspunkt kunne jeg ikke gå på vejen, men måtte gå på markerne til Skaregård. Det blev mig, som konstaterede, at Marie var død. Først næste dag om eftermiddagen kunne læge Børup fra Landet komme til stede og skrive dødsattesten. Snestormen fortsatte, og det var umuligt for bedemændene at køre til Bjerreby Kapel. Planen blev derfor at køre til Svendborg. To gummigeder og to snepløve banede vejen, så bedemændene kunne komme til Skovballe med rustvognen. Alle mændene ventede og fik serveret kaffe på Skare-

gård, imens Marie blev lagt i kiste. Derefter kørte det sælsomme ligtog med gummigeder og snepløve efterfulgt af rustvognen til Svendborg kapel.

Marie fik således det sidste ord, da jeg alligevel fik opgaven at konstatere, at hun virkelig var død.

Kobberkedlen

Kort efter Maries begravelse kom Inge med en lille kobberkedel, som jeg altid havde været så glad for, når jeg som barn var på besøg hos Marie. Jeg ville gerne lege med den. Marie sagde altid til Inge, når hun pudsede den: ”Den skal Birthe have, når jeg dør.” Den står nu i min stue, og når jeg pudser den, tænker jeg på Marie.

Kilder:

Anders Skare, Eskærvej 26 A, Tåsinge, Bodil Skare, Gyvelvej 8, Skanderborg, Hanne Lauritzen, Skovballevej 124, Tåsinge,

Birthe Drost Primulavej 6, Tåsinge og egne erindringer.

Birthe Christensen, forh. sygeplejerske, bosiddende og medhjælpende hustru på fødegården, beliggende Skaregårdsvej 11, Skovballe, Tåsinge. Nu bosiddende på Sangdrosselvej i Landet, Tåsinge.

Den lille kobberkedel, som jeg arvede fra Marie Skare.